

However, אבל לא שכחה מאי חייב על כל מלאכה ומלאכה –
if he did not forget the essence of שבת, but just forgot that today is
שבת, **what** would the דין be, that **he is חייב** a חטאת **for each מלאכה**

OVERVIEW

The גמרא is presently assuming that according to רב ושמואל if someone once knew עיקר שבת, and subsequently forgot עיקר שבת (this is referred to as הכיר שבת); he is חייב על כל שבת. The גמרא questions that if this is true, then why does the משנה state that שבת עיקר שבת (which the גמרא [rightfully {according to the מסקנא}] assumes to mean שבת שהוא שבת) he is חייב אכל שבת, when the משנה should have stated that הכיר ולבסוף שבת is חייב אכל שבת and certainly that שבת is שבת שהוא שבת.

[At this point it seems that if the משנה would have said that הכיר ולבסוף שבת, then all would be well, for we would know both, that הכיר שבת, חייב אכל שבת, and we would also know (with a שכן) that שבת is חייב אכל שבת, and we would also know (with a שכן) that שבת is חייב אכל שבת (certainly) שבת.]

The גמרא then answers this (previously mentioned) question by saying that הכיר ולבסוף שבת, really means שבת עיקר שבת. If we are to assume this then all should be well. However the גמרא is not satisfied with this answer, and questions further, that if שבת עיקר שבת means that שבת עיקר שבת is חייב אכל שבת, then we may infer that שבת עיקר שבת will be חייב אכל מלאכה, so therefore why does it say שבת עיקר שבת וכו' חייב אכל מלאכה, it should have said שבת עיקר שבת וכו' שבת עיקר שבת. The contradiction in the גמרא is quite evident. Originally we are told that the משנה should state שבת עיקר שבת and we would readily assume that the same דין would apply by שבת עיקר שבת, namely that he is חייב אכל שבת. When the גמרא then states that this is actually what the משנה is saying, the גמרא infers that שבת עיקר שבת is not the same as שבת עיקר שבת, but in fact שבת עיקר שבת will be חייב אכל מלאכה, but in fact שבת עיקר שבת, but in fact שבת עיקר שבת.

תימה לרבנינו יצחק מנא ליה למידק הכי –

The ר"י finds this to be astonishing! How is the גמרא able to infer this –
that since שבת עיקר שבת means that he once knew שבת עיקר שבת, but now he forgot it, and the דין is that שבת עיקר שבת, חייב על כל שבת ושבת, and from this the גמרא infers that if he knows שבת עיקר שבת, but forgot that today is שבת, he would be חייב על כל מלאכה ומלאכה, this inference does not necessarily follow, for –

אימא דלא שכחה נמי אינו חייב על כל מלאכה ומלאכה אלא על כל שבת ושבת –
We can say that if he did not forget שבת עיקר he is also not חייב for each
מלאכה, if it was שגגת שבת וזדון מלאכות rather he is חייב only one for
each שבת -

כמו בהכיר ולבסוף שכח –
Just as the דין is in the case of one who once knew שבת עיקר, and later he
totally forgot שבת -

If you will ask; if the דין by שגגת שבת is the same as הכיר ולבסוף שכח, then why do we say the דין by שכח ולבסוף שכח and not by שכח שהיום שבת? The answer, says תוספות, is obvious –

ותנא הכיר ולבסוף שכח וכל שכן הא כדפריך –
For the משנה teaches us that הכיר ולבסוף שכח is שבת ושבת, and
certainly¹ this case of שגגת שבת וזדון מלאכות, is surely חייב (only) for each
שבת, but not for each מלאכה (since there is only one שגגה of forgetting that
today is שבת). גמרא itself strengthens his point by concluding; as the
previously asked! On דף סח, א the גמרא asks if הכיר ולבסוף שכח is שבת ושבת, so
why does the משנה say that the חיוב על כל שבת ושבת is (only) by שבת עיקר and forgot
that today is שבת, instead the משנה should have taught us that הכיר ולבסוף שכח חייב על כל
שבת (only). We see then clearly from the question of the גמרא, that if we were taught that הכיר ולבסוף
שכח is שבת ושבת, we would assume that שכח שהיום שבת, would also be חייב על כל
שבת (only) and not מלאכה ומלאכה, so why does our גמרא here infer differently,
that if it says that שכח ולבסוף שכח חייב על כל שבת ושבת, we would assume that שכח שהיום
שבת will be מלאכה ומלאכה! The גמרא seems to be contradicting itself!

will now discuss רש"י's interpretation and refute it.

ומה שפירש בקונטרס דדייק דחייב על כל מלאכה ומלאכה מדלא כייל להו אהדדי –
And concerning that which רש"י explains that the גמרא infers that where
מלאכה; the inference is since he will be חייב a חטאת for each
שכח שהיום and הכיר ולבסוף שכח did not combine these two cases of שכח

¹ There is obviously more culpability in שכח שהיום שבת, than if הכיר ולבסוף שכח, because the former is presently aware that there is the concept of שבת, while the latter totally forgot about שבת עיקר, so if הכיר שכח is שבת, certainly חייב אכל שבת. It is possible that תוס' may have assumed that it is this כ"ש, that may have led the גמ' to assume that שכח שהיום שבת is חייב more than הכיר שכח, so it should extend even to מלאכה. However, תוס' rejects this line of reasoning, because a כ"ש may give us reason to apply the same חיוב to the חמור as the קל, but that certainty can only extend to the extent that הכיר ולבסוף שכח is חייב אכל שבת, but no more.

שבת, **together**. If the דין is the same in these two cases the משנה should have stated:

מי שיודע עיקר שבת ושכחה והיודע עיקר שבת חייב על כל שבת ושבת –

‘One who knew שבת עיקר and forgot it and one who knows שבת עיקר, but forgot that today is שבת, in both these cases the דין is that he is חייב קרבן for each שבת’ –

דהוה משמע דוקא על כל שבת ושבת ולא על כל מלאכה –

This would be understood to mean that he is חייב only for each שבת, and not for each מלאכה. Since the משנה did not combine these two cases together but rather stated only, that in the case of שבת עיקר שכחה is he חייב על כל שבת ושבת, this omission of the case of שבת שהיום שבת, teaches us that in that case the דין is different, that he is not חייב שבת ושבת, but rather מלאכה ומלאכה. This is s"י interpretation.

rejects this interpretation:

אין נראה לרבינו יצחק דאם כן היכי פריך לעיל ליתני הכיר ולבסוף שכח וכל שכן הא –
The ר"י does not accept this interpretation, for if this is so, that we can infer from the omission of שבת שהיום שבת, that in that case he will be חייב אכל, then how did the גמרא previously ask: let the משנה state only שבת עיקר, that he is חייב שבת ושבת, and we would certainly know that חייב אכל שבת ושבת is שבת שהיום שבת –

דמשמע דהא לא איצטריך לאשמועינן –

For that question indicates that this case of שבת שהיום שבת, is not necessary to be mentioned in the משנה if we would be taught that הכיר ולבסוף שכח –
– but according to s"י interpretation this is not so, for –

והא נמי איצטריך לאשמועינן דאינו חייב אכל מלאכה ומלאכה –

This case of שבת שהיום שבת is also necessary to be mentioned in the משנה to let us know that he will not be חייב for each מלאכה, as רש"י suggested that this is what we would have thought had the משנה only written ² הכיר ולבסוף שכח.

will now offer his explanation:

ונראה לרבינו יצחק דלעיל דקאמר ליתני הכיר ולבסוף שכח וכל שכן הא –

² There may be a subtle difference between that which תוס' mentioned previously, before discussing s"י interpretation, that there can be no inference from the משנה that מלאכה אכל חייב שבת שהיום שבת, because: "ותנא הכיר וכו' וכ"ש הא כדפריך"; to the present rejection of s"י interpretation. Previously תוס' assumed that the inference was based solely on the fact that שבת שהיום שבת is more חמור than שבת עיקר שכחה, therefore it should be חייב even מלאכה אכל. This assumption תוס' dismisses easily because this basis is insufficient, see footnote # 1. Here however רש"י has a stronger דיוק; why did he not include both cases in the same clause if their דינים are the same? תוס' replies to this, that your point may be well taken, but the גמרא obviously did not feel that this דיוק is strong enough, as was seen how the גמרא flows as explained בפנים.

The ר"י maintains that previously when the גמרא said, 'Let the משנה state that שכח הכיר ולבסוף שכח' is חייב אכל שבת ושבת and certainly in this case of שכח - 'שהיום שבת' -

לא בעי למימר דלא ליתני' כלל במשנה אלא הכי פירושו -

It was not the intention of the גמרא, that the case of שכח שהיום שבת, should not be stated entirely in the משנה³, but rather this is the meaning of the גמרא's question -

מדקתני חייב על כל שבת ושבת ולא קתני אינו חייב אלא על כל שבת -

Since the משנה states that "he is חייב for each שבת" and the משנה does not state "he is only חייב for each שבת", and had the משנה said that -

דהוה משמע ולא על כל מלאכה ומלאכה -

then it would be inferred that he is not חייב for each מלאכה⁴ - so since the משנה did not word it in this way, which would have allowed us to infer that the משנה is (also) teaching us the limitation of his חיוב, that it does not extend to each מלאכה, but rather the משנה gives us its present quote - from this -

משמע דעיקר מתניתין חיובא אתא לאשמועינן דחייב על כל שבת ושבת -

It can be inferred that the main thrust of the משנה is to inform us about his חיוב חטאת that he is חייב a חטאת for each שבת

ולא פטורא דאינו חייב על כל מלאכה -

However the משנה is not concerned about his פטור, that he is not חייב for each מלאכה⁵, since - as was mentioned before - the משנה did not state אינו חייב אלא על כל שבת.

ואם כן ליתני הכיר ולבסוף שכח דהוי רבותא טפי וכל שכן האי דחייב על כל שבת - and if this is true that the intention of the משנה is only to emphasize the חיוב and not the פטור, then obviously let the משנה state that שכח הכיר ולבסוף שכח is חייב אכל שבת ושבת which is a greater חידוש that he is חייב על כל שבת ושבת even though he is a שוכח עיקר שבת and we would certainly know that שכח - חייב על כל שבת is שהיום שבת -

ולא הוה צריך למתנייה בהאי בבא -

³ For at that point in the גמרא, the assumption is that the השוכח שהיום שבת is חייב only שבת אכל and not מלאכה, so if it would have said only שכח הכיר ולבסוף שכח, we could have assumed that שכח שהיום שבת, in which there is a stronger reason to be מחייב him, he would be חייב אכל מלאכה. Therefore we cannot say that the intention of the גמרא was that the דין of שכח שהיום שבת should not be stated at all in the משנה.

⁴ Then the גמרא could not ask that it should state שכח וכל שכח וכל שכח, see following footnote.

⁵ For if the intent of the משנה would be to emphasize (also) the פטור that he is only שבת אכל and not אכל מלאכה, then how can you ask that it should say שכח עיקר שבת instead of שכח שהיום שבת, it may be preferable to state שכח שהיום שבת, in order to teach us that even then he is only שבת אכל but not מלאכה.

And it would not be necessary to state the case of שבת in this clause where he is discussing the חיוב of שבת עיקר השוכה; because we can certainly derive the former from the latter as far as כל שבת is concerned. However this is not all that the גמרא required, that שכח שבת should not be stated in the משנה at all -

אלא הוה ליה למיתני בתר הכי בבבא אחריתי -

But rather he should have stated this case of שבת afterwards as a separate clause, that -

היודע עיקר שבת אינו חייב אלא על כל שבת ושבת -

‘One who knows שבת עיקר, but forgot that today is שבת he is only for each שבת.’ The reason why we should add a separate clause for this case is not to teach us that he is חייב for each שבת, for that we know already from the previous case of השוכה עיקר שבת, but rather the reason to add this as a separate clause is -

לאשמועינן דאינו חייב על כל מלאכה -

to inform us that he is not חייב for each ⁶מלאכה, since it is שגגת שבת and not⁷ שגגת מלאכות.

The s'גמרא question consists of two parts: a) that instead of saying על שבת עיקר חייב (which the גמרא understood to mean שכח שבת) the משנה should have taught this דין that חייב אכל שבת in the case of שכח עיקר שבת and we would certainly understand that it applies to השוכה שבת as well; and b) In order to prevent any misunderstanding concerning שבת השוכה, the גמרא is insinuating⁸ that we add an additional clause שבת אינו חייב אלא אכל שבת. To which the גמרא replied that שכח עיקר שבת does not mean שכח שבת, but rather שבת עיקר. This answered the first part of the question. What still needs to be addressed however is how do we know that חייב אכל שבת is not מלאכה, which was the second part of the original question, in which we asked that the משנה should add an additional clause saying that שכח שבת, from which we would know that he is not חייב אלא על כל שבת מלאכה. This question was not addressed, for we do not find such a clause in the משנה, therefore, תוס' continues -

והשתא דייק שפיר אבל לא שכחה מאי חייב על כל מלאכה ומלאכה -

⁶ We obviously do not expect the משנה to word this information in the complete negative, that היודע עיקר שבת אינו חייב אכל שבת, for that would be contrary to the thrust of the entire משנה that it is informing us of the various חיובים, and not the פטורים alone (but see תוס' ד"ה וכ"ש). In the way תוס' presents it, the משנה would tell us the חיוב, but would also clarify its limitation.

⁷ See שפ"א that the reason we might have thought that שגגת שבת is מלאכה, is because by שגגת שבת as opposed to שוכח עיקר שבת, he is aware of the various מלאכות, and that may be a sufficient ידיעה לחלק.

⁸ One may say that תוס' arrives at this conclusion that there is a second 'hidden' question which is not explicitly stated in the גמרא, from the very fact the גמרא is presently assuming 'מלאכה' אכל שבת, and the מקשן did not have the opportunity to conclude his thought before the תרצן replied to the first part of his question, whereupon the מקשן inserted this (second) question in a slightly different manner וכיו"ב.

And now the s'גמרא **inference is valid**, for the גמרא says that even if we accept your premise that השוכה עיקר שבת means שכח ואח"כ הכיר; **but** if the person **did not forget** שבת עיקר, but only forgot שבת **what** may we infer, obviously **that he is חייב for each מלאכה**. How do we infer this? –

מדלא תני בבא אחריתי דאינו חייב אלא כל שבת ושבת:⁹

since the משנה **did not state in an additional clause**¹⁰ **that he is only חייב for each שבת**, the only reason why there is no such a clause is because the דין in fact is different, that he is חייב אכל מלאכה, therefore the גמרא continues with its question אדתי היודע שהוא וכו' ליתני היודע עיקר וכו'.

Summary

We can infer that שכח שיהיו שבת is חייב אכל מלאכה, from the fact that the משנה did not state in an additional separate clause that השוכה עיקר שבת אינו חייב אלא אכל, which was the (true but 'hidden') intention in the original question of the גמרא, when it asked ליתני הכיר ולבסוף שכח וכו', that there should be another clause to define the limitation of שבת שיהיו שבת. The reason this clause is lacking, infers the גמרא, because in truth there can be no such clause, because שכח שיהיו שבת חייב אכל מלאכה.

Thinking it over

1. Can we differentiate between; a) the reason why we would assume that שכח שיהיו שבת חייב אכל מלאכה, and b) the proof to bolster that assumption?
2. In what way is תוס' of הו"א more similar to the original תוספות פשט (before he quoted רש"י's interpretation), than it is similar to רש"י's interpretation)?
3. Why cannot תוספות use his type of answer to explain רש"י's interpretation as well, that the מקשן did not mean that we should exclude שכח שיהיו שבת completely, but rather it should be said together in the same clause with הכיר ולבסוף שכח?

⁹ See 'Appendix' for a translation of the תו"י comments on this תוספות and his explanation.

¹⁰ The מהרש"א points out that truthfully we cannot infer that כל מלאכה is חייב על כל מלאכה, because since the משנה continues that שבת ושגגת מלאכות is זדון שבת ושגגת מלאכות, that obviously proves that שגגת שבת is not חייב אכל מלאכה as the גמרא itself states. Nevertheless the משנה should have been clear right from the outset and not depend that we would be able to infer this from the וכו' וכו'.

APPENDIX¹¹

לר"י דפי' דדייק מדלא קתני לה בבא אחריתי (ולא) שי[ת]פרש¹² אינו חייב על כל מלאכה –
According to the ר"י who infers that since the מלאכה is not חייב אכל מלאכה שבת עיקר שבת
השוכה שהוא שבת אינו חייב אלא על כל שבת did not teach us a separate case that
from where it would be understood that 'he is no חייב for each מלאכה' this
explanation -

לא נתיישב לי דהא לא איצטריך למיתני בבא אחריתא דמסיפא שמעינן –
Does not satisfy me, for it is not necessary to mention a separate case that היודע
סיפא - חייב אכל מלאכה for we know that from the שבת עיקר שבת is not חייב

מדקתני היודע שהוא שבת חייב על כל מלאכה –
For since the סיפא states he is חייב מלאכה שבת היודע שהוא שבת
ומשמע הא שכחה אינו חייב על כל מלאכה¹³ –

מלאכה חייב for each שבת he is not חייב שבת that it is שבת
ועוד מאי פריך בסמוך ליתני היודע עיקר שבת וכל שכן הא –

And furthermore what does the גמרא shortly ask let it state שבת היודע עיקר שבת is
מלאכה חייב for each שבת היודע שהוא שבת and certainly חייב על כל מלאכה
אמאי הוי צריך למיתני היודע עיקר שבת שהוא חייב על כל מלאכה –

Why is it necessary to teach that חייב אכל מלאכה is היודע עיקר שבת שבת
והא שמעינן לה מדלא תני בבא אחריתי כדפריך –

When we already know this since the משנה did not teach a separate case of
מלאכה חייב for each שבת; this proves that he is חייב שבת היודע עיקר שבת is only חייב
the גמרא asked originally.

The תו"י offers his explanation:

והיה נראה לומר דלעיל פריך ליתני הכיר ולבסוף שכח בהדיא וכל שכן היודע עיקר שבת –
And the explanation would seem to be that previously the גמרא asked let it
teach us שכה (חייב על כל שבת) explicitly הכיר ולבסוף שכה and we know with a
certainty that שבת (but was שבת שכה) has the same ruling -

ולא הוי צריך כלל למיתני דחייב על כל שבת דשמעינן מכל שכן דהכיר ולבסוף שכח –
For it would not be necessary to teach that שבת היודע עיקר שבת שבת חייב על כל שבת
this we derive with a כ"ש from שכה הכיר ולבסוף שכה. I would also know that היודע
- עיקר שבת

שאינו חייב על כל מלאכה מדנקט בסיפא היודע שהוא שבת כולי –
Is not חייב אכל מלאכה etc. is חייב מלאכה שבת states סיפא חייב על כל מלאכה since the
משמע דהיודע עיקר שבת ושכח אינו חייב על כל מלאכה –

¹¹ This is a translation of the תו"י on the margin of the גמרא.

¹² See מהרש"א הארוך אות ס' (in דובר מישרים) who amends the 'ולא יתפרש' to read 'שיתפרש'.

¹³ See אשי ישראל who asks that perhaps מלאכות שגגת חייב only (one for all the שבתות); however
שבת שגגת he may be חייב for each מלאכה for every שבת.

This indicates that יודע עיקר שבת and forgot that today is שבת is not חייב על כל מלאכה. This is valid if the משנה would have states explicitly שכח - הכיר ולבסוף שבת

אבל השתא דמשני דיודע עיקר שבת היינו הכיר ולבסוף שכח פריך שפיר –

However now that the גמרא **answered that** יודע עיקר שבת means שכח הכיר ולבסוף (but it did not state explicitly שכח הכיר ולבסוף), the גמרא **properly asks -**

אבל לא שכחה מאי חייב על כל מלאכה –

But if he did not forget שבת עיקר he just forgot that today is שבת **what** is the rule then; that **he is** מלאכה על כל מלאכה and the proof is -

דאי אינו חייב כמו בשכחה אם כן אמאי נקט היודע עיקר שבת –

For if he is not אכל מלאכה **but he is like** שכה עיקר שבת (which is חייב only אכל), **then why does** the משנה use the expression **היודע עיקר שבת**; for this expression - היודע עיקר שבת

דמשמע טפי דאיירי בלא שכחה –

Indicates more that we are discussing that he did not forget עיקר שבת and if the משנה really meant הכיר ולבסוף שכה then the משנה -

הוה ליה למיתני בהדיא הכיר ולבסוף שכח דהוי משמע רבותא טפי –

Should have stated explicitly הכיר ולבסוף שכה which would have been a greater novelty (that [even] הכיר ולבסוף שכה is חייב אכל שבת)-

אלא ודאי בשלא שכחה חייב על כל מלאכה והוי בכלל בבא דסיפא –

So we must rather say that by *לא שכה עיקר שבת* he is חייב for each מלאכה and this is included in the case of the סיפא where it states מלאכה על כל חייב וכו' - היודע שהוא שבת וכו'.

להכי ליכא למיטעי במאי דנקט האי לי שנא דהיודע עיקר שבת –

And therefore (if we assume that **יודע עיקר שבת** is **מלאכה**) **we cannot be mistaken when the משנה chose the expression** **שבת עיקר** **-**

ולא נקט הכיר ולבסוף שכח בהדיא –

And it did not state explicitly הכיר ולבסוף שבה because we all know that יודע עיקר שבת (meaning that he merely forgot that today is שבת, he is חייב אכל שבת); the גמרא now concludes its question -

אימא סיפא היודע שהוא שבת וכו' –

Let us say the **סיפא**; one who is **יודע** that it is **שבת**, etc. is **חייב אכל מלאכה**

בשלמא אי הוי תני בהדיא היוודע עיקר שבת ולא שכחה בסיפא –

All would we well if the משנה would have taught explicitly in the סיפא that היודע עיקר שבת and he did not forget about שבת he merely forgot that today is שבת (and the middle case would have said הכיר ולבסוף שכחה is שבת על כל שבת), then -

הווי ידעינן ליה מכל שכן דסיפא אתי שפיר כדפירישת –

We would have known certainly that *היודע שהוא שבת* is מלאכה חייב אכל from the סיפא which stated that even *שגגת שבת* is מלאכה חייב אכל, then all would be well as I explained -

אבל השתא דהיודע עיקר שבת ולא שכחה לא שמעינו מסיפא –

However now that we cannot derive from the **סיפא** that **היודע עיקר שבת ולא** - חייב אכל מלאכה is **שכחה**

אלא אדרבה משמע דוקא יודע שהוא שבת חייב על כל מלאכה -

But rather on the contrary it appears that only **היודע שהוא שבת** is **חייב אכל** - שגגת שבת but not **מלאכה**

אם כן מציעתא משמע דמיירי ביודע עיקר שבת ולא שכחה כדמשמע לישנא -

If so it will be necessary to say that the middle case (of **היודע עיקר שבת**) seems to be discussing where he knows **עיקר שבת** and did not forget it (he merely forgot (שהיום שבת) as the language of **היודע עיקר שבת** indicates -

ומשמע דוקא לא שכחה אבל שכחה אינו חייב על כל שבת -

And it also indicates only if he did not forget **עיקר שבת** but if he forgot **עיקר שבת** he is not **חייב אכל שבת** -

דאי חייב ליתני הכיר ולבסוף שכחה בהדיא -

For if (even) **שכח עיקר שבת** is **חייב אכל שבת** then the משנה should have stated explicitly **הכיר ולבסוף שכחה** is **חייב אכל שבת** -

וכל שכן היודע עיקר שבת ולא שכחה כדפרי' לעיל [תוספות ישנים]:

And we would certainly know that **היודע עיקר שבת** and did not forget it is **חייב אכל** as I explained previously.

In summation: the תו"י maintains that if the משנה would have said explicitly **הכיר ולבסוף שכח** is **חייב אכל שבת** (only) **על כל שבת**, then we would know that **שגגת שבת** is **חייב אכל שבת** (because of the **סיפא**). However now that the גמרא maintains that **היודע עיקר שבת** is referring to **שכח** (even though the obvious meaning would refer to **שגגת שבת**), therefore we can assume that **שגגת שבת** is **חייב אכל שבת** (for otherwise the משנה would have said **הכיר ולבסוף שכח** and certainly **שגגת שבת** is **חייב אכל שבת**); however from the **סיפא** it is obvious that **שגגת שבת** is not **חייב אכל שבת** (only **שגגת מלאכות** is **חייב אכל שבת**), then we must assume that **היודע עיקר שבת** means **שגגת שבת** and not **הכיר ולבסוף שכח** (otherwise it would have stated explicitly **הכיר ולבסוף שכח**), for by **הכיר ולבסוף שכח** he is not **חייב אכל שבת** (even) **על כל שבת**, but rather **אחת** which contradicts our assumption regarding the ruling of רב ושמואל.